

prihvaćati i ostale objavljene istine.

Čestitam autoru i izdavaču, a čitateljima predlažem da pročitaju barem dijelove u kojima je obrađen Jona (str. 329-336; 361-377) kao buntovni prorok s potrebom da umom i srcem pristane uz Boga milosrdnog i prema neprijateljima Izraela.

Mato Zovkić

DOSTOJANSTVO LJUDSKE SPOLNOSTI

Christopher WEST, *Otvoreno o seksualnosti i braku. Odgovori na vaša otvorena pitanja o katoličkom naučavanju*. Split: Verbum, 2011., 254 str.

Knjiga američkoga autora, poznatog popularizatora teologije tijela Ivana Pavla II., na zanimljiv, vjernički i razumski uvjerljiv način, kroz pitanja i odgovore predstavlja ljepotu ljudske spolnosti i dostojanstvo bračnog zajedništva. Svojim pristupačnim i jednostavnim ali dubokim promišljanjem, knjiga ovoga autora predstavlja se kao svojevrsni mali priručnik za sve one koji traže odgovore na pitanja koja se tiču najdublje ljudske stvarnosti. Ako je moguće govoriti o tako dubokim i intimnim stvarima a da se ne obezvrijede, izlože poruzi i

nerazumijevanju, neplodnim normama i moralizmu, onda je to ova knjiga uspjela.

Knjiga je podijeljena na osam cjelina i zaključena korisnim dodatkom koji upućuje na neku literaturu koja bi čitateljima dodatno koristila u potrazi za punim i jasnijim značenjem vlastite spolnosti. Kazalo pojmova od dodatne je pomoći jer olakšava tematsko i ciljano traganje, a da se „nepotrebno“ ne gubi u onomu što trenutno nije bitno ili potrebno.

Prva cjelina je nazvana „Otaštvo veliko“ gdje dodani podnaslov tumači o čemu je riječ, naime o polaganju temelja. Autor upravo govori o temeljima, o stvarnom i izvornom značenju ljudske spolnosti. Predstavljajući biblijsko poimanje spolnosti kao utjelovljenje Božje ljubavi prema Izraelu, ljubavi koja se u Isusu ozbiljuje, autor govori kako je od vječnosti Božji plan da nas zaruči, da nas uvede u intimno zajedništvo s Njime: „Ljubiti i biti ljubljen kao što Bog ljubi – najdublja je težnja ljudskog srca“ (str. 19). Adam i Eva su izvorno živjeli to zajedništvo koje je Bog blagoslovio plodnošću, plodnošću koja nije imala smisao i cilj u samoj sebi, nego je čovjeku dana kao dar od Boga kojim zaposjeda, vlada zemljom. Adam i Eva preko svoje spolnosti nastavljaju Božje djelo stvaranja, oni su sustvorite-

lji jer na potomstvo prenose sliku na koju su sami stvoreni. Bog praroditelje nije mogao obdariti plemenitijom, svetijom i uzvišenijom zadaćom.

U drugom dijelu kroz niz pitanja i propitivanja o crkvenom autoritetu, autor pokušava približiti čitateljima vrijednost i smisao autoriteta te smisao poslušnosti istome. Na toj liniji kaže da: „Poslušnost u najboljem smislu ne proizlazi iz prisile ili straha, nego iz ljubavi za dobro, istinito i lijepo – iz ljubavi prema Bogu. Sloboda nije oslobođenje od vanjskog ograničenja koje me poziva na ono što je dobro. Istinska sloboda je oslobođenje od nutarnje prisile koja me zadržava od izabiranja onoga što je dobro“ (str. 33). Upravo ovu slobodu štiti crkveno učiteljstvo, što autor pokušava na jednostavan i ljudskom umu prihvatljiv način pokazati odgovarajući na niz pitanja koja se odnose na autoritet i autentičnost Crkve, njezinu nezabludivost, pred činjenicom ipak zabludivih i tragičnih povijesnih pogreški. Osim toga autor u ovome dijelu odgovara i na provokativna pitanja koja stižu na račun Katoličke Crkve: Zar Crkva ne naučava da se trebamo pozivati na savjest? Zašto je Crkva „protiv“ spolnosti i zašto je toliko opsjednuta njome? Kako „ostarjeli celibatari“ mogu diktirati spolni moral drugima? Na sva

ta pitanja autor daje jednostavne, promišljene i vjerničkom duhu prihvatljive i jasne odgovore.

Nakon što je čitatelje doveo do stadija razumijevanja temeljnih postavki o spolnosti, nakon što ih je uputio u „istinu“ crkvenog naučavanja, autor u trećem dijelu objašnjava što je izvorni smisao ženidbe, zapravo govori za što sve se izgovara ono „DA“ pred oltarom i koji je uopće smisao toga izricanja. Autor tvrdi da puno njih uopće ne shvaća za što zapravo daje svoju privolu kada sklapa kršćanski brak, stoga, pozivajući se uvijek na biblijske tekstove, objašnjava samu definiciju braka, uvjete za njegovo sklapanje, uvjete za njegovo ostvarenje. Kršćanski sklopljen brak sakrament je Kristove ljubavi prema Crkvi. U tako sklopljenom braku supružnici daju privolu za slobodu, trajnost i plodnost. Svaki bi kasniji spolni čin trebao biti potvrda tih zavjeta, obnova te dane privile. Ponovno autor daje odgovore na izazovna pitanja: Nije li učenje Crkve o nerazrješivosti na štetu žena koje onda ne mogu izići iz zlostavljačkih odnosa? Ako supružnici misle da neće biti dobri roditelji te ne žele djecu, znači li to da im Crkva neće dopustiti vjenčanje? Zašto se Crkva ne prilagodi vremenu i jednostavno prihvati da neki brakovi naprosto ne funkcioniraju? Nije li sam Isus

rekao da je razvod prihvatljiv u slučaju preljuba?

U dijelu naslovljenom „Što činiti prije izricanja <Da>?“ autor prvo objašnjava kako je govori o onomu što „se smije“ i što se „ne smije“ zaobilazno u svakoj raspravi o moralu. Razmišljati samo u okvirima (ne)dopuštenog bio bi minimalistički pristup vjeri, a ako nam je pristup takav, onda nećemo moći vidjeti nauk Crkve kao Radosnu vijest, što on uistinu jest. Promatrat ćemo ga kao teret koji nam je nametnut izvana i po kojemu je jako teško, ako ne nemoguće živjeti. Samo u shvaćanju evanđelja u tom izvornom značenju, u značenju „Radosne vijesti“, vjerniku je moguće shvatiti zahtjeve predbračne čistoće i zahtjeve nedopustivosti korištenja kontraceptivnih sredstava. Čistoća iz te perspektive nije samo „ne“ nezakonitom spolnom odnosu nego je prije svega „da“ istinskom značenju spolnosti. Osim toga ako je ljubav ono što bi trebala biti ljubav: potpuno, trajno i plodno sebedarje, onda takva ljubav po sebi isključuje kemijske i mehaničke barijere koje se podižu između supružnika korištenjem kontraceptivnih sredstava. Ovom dijelu možemo pripojiti i sljedeću cjelinu koja čitateljima nudi odgovor na pitanje: Kako živjeti ono obećanje dano pred oltarom? Izdvajamo par postavljenih pitanja:

Da li plodnost kao uvjet za privolu znači da se spolni odnos može imati samo kada se želi dijete? Zašto se čak ni oženjeni parovi ne mogu jednostavno prepustiti strasti? Da li je žena dužna „podložiti se“ (Ef 5,25) spolnim potrebama svojega muža?

Šesto i sedmo poglavlje ove knjige uvode u raspravu pitanja kontracepcije, prirodnog planiranja obitelji (PPO), medicinski potpomognute oplodnje (MPO), industrije reproduksijskih tehnologija. Uistinu zahtjevna materija koja izaziva mnoštvo nesporazuma i osude unutar samoga katoličanstva. Kakva je razlika između kontracepcije i prirodnog planiranja obitelji koje je, za razliku od kontracepcije, prema crkvenom nauku dopušteno, ako se obje „metode“ koriste za izbjegavanje trudnoće? Nije li Crkva nemilosrdna prema neplodnim bračnim parovima koji silno žele imati dijete i da li otpor Crkve prema tom načinu dobivanja djece znači da su ta djeca manje vrijedna od onih začelih prirodnim putem? Autor naglašava kako bi Crkva protusloвила samoj sebi i svojem poslanju ako ne bi ukazivala na nemoralnost nekih tehnika kojima se sprečava ali i stvara život. Svetost ljudskog života, dostojanstvo koje se posjeduje iz činjenice stvaranja na sliku Božju, radikalno se suprotstavlja svim tehnikama koje

ljudsko biće svode na industrijski proizvod, spolne stanice na „sirovinu, a dobivene embrije na materijal kojim se onda koristi logikom industrijske proizvodnje“. Višak embrija dobivenih MPO-om izložen je različitim manipulacijama. Njima se trguje, zamrzava ih se, uništava ih se, čini se „selektivna redukcija“, što je istinski eugenizam nazvan drugim imenom u cilju izbjegavanja društvene pobune. Ističući dostojanstvo, sakramentalnost i duboko osobno, tjelesno i duhovno sjedinjenje bračnoga čina, autor zaključuje: „Razdvojiti ljudsko začecje od toga vrhunskog sjedinjenja ukazuje na nedostatak razumijevanja i poštivanja ‘jezika tijela’ i najdublju bit bračnog života. Time se depersonaliziraju svi koji su u to uključeni“ (str. 177).

Osmi dio ove knjige govori o situacijama u kojima je nemoguće izreći ono „da“, odnosno govori o porastu homoseksualnosti koja se danas smatra kao javno prihvaćeni „alternativni način života“. U ovome dijelu nepokolebljivost crkvenog nauka i zapravo logika katoličkog nauka pokazuje se kao zacrtani smjer obrazlaganja kroz cijelu ovu knjigu. Autor ističe kako crkveno učenje o homoseksualnosti povlači hitna pitanja i primjedbe jer nije riječ o apstraktnoj temi, nego o stvarnim muškarcima i ženama,

stvarnim i konkretnim životima. U nastavku ovoga dijela, kroz postavljena pitanja autor govori o razlikovanju koje Crkva pravi između homoseksualne sklonosti i homoseksualnog ponašanja, o tomu što je pogrešno ako se dvoje ljudi istog spola vole, o razlici između spolnog sjedinjenja bračnoga para koji je neplodan i ponašanja homoseksualaca čiji je čin isto tako neplodan, o tomu nije li Bog okrutan kada je ljudima dao takve osjećaje. Na ta i niz drugih opravdanih pitanja i nerazumijevanja autor nudi katolički promišljene odgovore, odgovore koji doduše samo u svjetlu vjere poprimaju svoje puno značenje, mada ne ostaju u okvirima onoga što sam ljudski razum ne bi mogao, nakon kritičkog promišljanja stvarnosti, barem razumjeti.

I, na kraju ovoga svojeg „katekizma“ ljudske spolnosti, kako su neki kritičari nazvali ovo djelo, autor raspravlja o pitanjima celibata, prividnom paradoksu koji postoji između poziva na življenje vlastite spolnosti i odricanja od nje kroz celibatarski prihvaćen život. Osim toga autor govori i o tomu zašto Crkva promiče celibat ako je poziv na „bračnu ljubav“ temeljna istina našega postojanja. Ne nedostaje i osvrt na to što bi bilo „bolje“ od ta dva načina življenja ljubavi, kao ni osvrt na „nenaravnost“ (neprirodnost)

celibata, nemogućnost pripuštanja žena sakramentu svetog reda. Autor zaključuje: „Učenje Crkve o spolnosti radosna je vijest. Od samoga početka, sjedinjenje Adama i Eve u ‘jedno tijelo’ nagovijestilo je Utjelovljenje. Bog je stvorio spolnost kao temeljnu objavu u stvaranju svojega plana života i ljubavi – svojega plana da s nama podijeli svoj vječni život i ljubav postajući s nama jedno u tijelu“ (str. 220).

Autor dakle kroz cijeli niz izazovnih pitanja i odgovora zapravo ukazuje na posljedice gubljenja vjerske vizije o braku. S tim gubitkom, a što su različita društvena istraživanja dokazala, povezana je rastuća stopa rastavljenih, smanjeni interes za svećenička i redovnička zvanja, porastao je broj pobačaja, taj „tih holokaust“. Kroz cijelu knjigu zapravo postaje jasno kako su sve zlouporabe spolnosti tijesno povezane i kako se tu usku i društveno opasnu povezanost može uočiti samo ako se ispravno shvati duboko i istinsko značenje spolnosti. Odvajanje seksualnosti od ljubavi, a ljubavi od braka, odvajanje onoga što je prema izvornom Božjem planu trebalo da bude spojeno u jedno, dovelo je do kontracepcije, kontracepcija do mentaliteta koji stvara „kulturu smrti“ sveprisutnu kroz porast pobačaja i zahtjeva za eutanazijom. Odvajanje

spolnosti od prokreacije dovelo je i do MPO-a, industrijskog zločina protiv prava djeteta, dakle onoga koji bi zaštitu države trebao posebno uživati. I suvremeni trend homoseksualizma je popratni trend kulture koja je odvojila spolnost od urođene povezanosti s prokreacijom.

Vjerujem da se iz samog predstavljanja knjige da zaključiti kako ona nema specifičnu grupu naslovnika, nego je pisana za širu javnost, za sve one koji se pitaju i tragaju za odgovorima upravo na tom području gdje su najranjiviji: na području ljubavi. Naime, to je područje gdje se susrećemo s našim najdubljim željama i čežnjama, ali istodobno i s najvećim strahovima i sebičnošću. Stoga slijedi „hitna preporuka“ ove knjige svima onima koji se nalaze u uznemirujućem procjepu između opravdanih zahtjeva tjelesnosti i nagona, s jedne strane, i potrebom da zašтите vlastito dostojanstvo tijela i duha, s druge strane. Ipak se mogu izdvojiti specifični naslovnici: to su vjernici. Naime knjiga je izrazito vjerskog karaktera tako da je za mentalitet stran vjeri i neprivačna i nadasve nerazumljiva. S tim da bi onima koji ne pripadaju kršćanstvu, a žele upoznati crkvenu „etiku bračne ljubavi“, knjiga bila od iznimne koristi.

Zorica Maros